

Příušnice

Příušnice neboli **parotitis epidemica** jsou akutní virové onemocnění s otokem slinných žláz a možným postižením CNS, slinivky břišní a varlat. Původcem je RNA virus ze skupiny paramyxovirů, který se šíří vzduchem. Má neurotropní a glandulotropní afinitu. Jde o vysoce nakažlivé onemocnění.

Epidemiologie

Virus se přenáší kapénkovou infekcí. Infikované osoby jsou nakažlivé 3 dny před až maximálně 9 dní po začátku onemocnění.^[2] Virus se pomnoží v nosohltanu, odkud se lymfou šíří do uzlin. Dále se rozvíjí viremie. Inkubační doba: 14–21 dní.^[4]

Hlášený výskyt parotitidy v České republice v letech 2005–2014 je přibližně 400–5200 případů ročně, tzn. průměrně 18 nemocných na 100 000 obyvatel a rok. V roce 2014 byla incidence 6,4/100 000 obyvatel.^{[5][6]}

Klinický obraz

Ve **30–40 %** inaparentní průběh.

Začíná malátností, subfebriliemi, pocitem napětí v oblasti parotid (příušních slinných žláz), které se asymetricky zvětšují. Přidává se bolestivost při otevírání úst, někdy i v oblasti podčelistní a podjazykové – mohou být postiženy také podčelistní (*submandibulární*) a podjazykové (*sublingvální*) slinné žlázy.^[2]

Typický obraz: **horečka** a **bolestivé otoky parotid** (v 70 % oboustranně, ve 30 % jednostranně), odstávající ušní lalůčky, bolesti při kousání a zarudnutí vývodu slinné žlázy.^[2] Otok obvykle trvá 3–7 dní.^[2]

Diagnostika

Dle klinických příznaků, nejasné případy – sérologie. Průkaz specifických IgM protilátek. Při postižení CNS izolace viru ze slin, krve, moče, likvoru.

Sedimentace normální, krevní obraz více méně taky, většinou více lymfocytů, zvýšení sérové amylázy.

Průkaz RNA viru pomocí RT-PCR^[2].

Diferenciální diagnostika

Nutno odlišit infiltraci při malignitách, sarkoidózu.

Hnisavá parotitida, sialoadenitida, parotitida vyvolaná CMV, parotitida vyvolaná coxsackie A, parotidomegalie HIV+ dětí.

Vzácně – otravy Pb, Hg, tumor, Mikulicův syndrom (leukémie), Sjörgren, Charvátův příznak – DM.

Léčba

Symptomatická: na parotis – vlažné obklady, pankreatická dieta, klid.

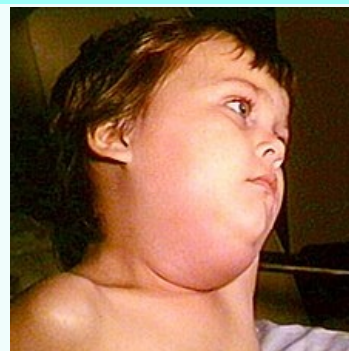
Komplikace

Časté, průběh většinou příznivý.

Příušnice

Mumps

Parotitis epidemica

Příušnice u dětského pacienta

Původce	Paramyxovirus
Přenos	kapénkami, kontaminovanými předměty ^[1]
Inkubační doba	14–21 dní
Klinický obraz	malátností, subfebrilie, pocit napětí v oblasti parotid, bolestivost při otevírání úst, horečka, bolestivé otoky parotid, odstávající ušní lalůčky, bolesti při kousání, zarudnutí vývodu slinné žlázy ^[2]
Infekčnost	vysoká
Léčba	symptomatická (analgetika, antipyretika), další léčba podle případných komplikací
Komplikace	aseptická meningitida, meningoencefalitida, orchitida, epididymitida, pankreatitida
Očkování	aktivní imunizace (v ČR povinné očkování)
Incidence v ČR	6,4/100 000 obyv. (ČR r. 2014) ^[3]
Klasifikace a odkazy	
MKN	B26 (https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/B26)
MeSH ID	D009107 (https://www.medvik.cz/bmc/lin.k.do?id=D009107)

O správnosti článku se vede diskuse.

O obsahu článku „Příušnice“ se nyní debatuje.

Aseptická meningitida

U dětí nejčastější komplikace, průběh většinou mírný. V 70 % nepozorovaná. V likvoru mononukleární pleocytóza (> 1000 atyp. elementů/mm³) – zvýšena bílkovina, bílé krvinky také dost vysoké (na rozdíl od jiných aseptických zánětů CNS).

Příznaky: teplota, bolest hlavy, nauzea, zvracení, meningeální příznaky, velmi vzácně trvalá hluchota.

Postižení CNS se může objevit i před zduřením parotis!

Meningoencefalitida

Příznaky: malátnost, zvracení, neurologické poruchy^[2].

Pankreatitida

Příznaky nespecifické: bolesti břicha, zvracení a průjem.

U adolescentů a mladých mužů – orchitida a epididymitida.

U dětí do 15 let ve 20 %, 5 dní po akutní fázi.

Příznaky: bolest, otok a zarudnutí kůže skrota nad zvětšeným varletem, opět stoupá teplota. Ve 13 % případů vede ke snížení fertility, zřídka až ke sterilitě^[2].

Další komplikace

Poruchy sluchu – jednostranné, tranzientní nebo permanentní. Oční komplikace: neuritida optického nervu, uveokeratitida, dakryoadenitida, centrální venózní trombózy. Paréza lícního nervu, nefritida, tyroiditida, myokarditida, artritida.^[2]

Prognóza

Většinou dobrá, následky mohou být po meningoencefalitidě, orchitidě, pankreatitidě.

Profylaxe

Pravidelné očkování spolu se spalničkami a zarděnkami (MMR vakcína).

Odkazy

Externí odkazy

- Epidemická parotitida – pokračující epidemie na východě ČR, 2007 (<http://www.solen.cz/pdfs/ped/2007/03/05.pdf>)

Zdroj

- BENEŠ, Jiří. *Studijní materiály* [online]. [cit. 2010]. <<http://jirben.wz.cz>>.

Reference

- BENEŠ, Jiří, et al. *Infekční lékařství*. 1. vydání. Galén, 2009. 651 s. s. 103-105. ISBN 978-80-7262-644-1.
- MUNTAU, Ania Carolina. *Pediatric*. 4. vydání. Praha : Grada, 2009. s. 188. ISBN 978-80-247-2525-3.
- Státní zdravotní ústav. *Vybrané infekční nemoci v ČR v letech 2005-2014 - relativně : Hlášený výskyt vybraných infekčních nemocí v České republice v Epidatu v letech 2005-2014, na 100 000 obyvatel* [online]. ©2015. [cit. 2015-11-21]. <<http://www.szu.cz/publikace/data/vybrane-infekcni-nemoci-v-cr-v-letech-2003-2012-relativne>>.
- Rozsypal, Hanuš. . *Základy infekčního lékařství*. - vydání. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2015. 572 s. s. 179. ISBN 8024629321.
- STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV,. *Vybrané infekční nemoci v ČR v letech 2005-2014 - relativně : Hlášený výskyt vybraných infekčních nemocí v České republice v Epidatu v letech 2005-2014, na 100 000 obyvatel* [online]. ©2015. [cit. 2015-11-21]. <<http://www.szu.cz/publikace/data/vybrane-infekcni-nemoci-v-cr-v-letech-2003-2012-relativne>>.
- STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV,. *Vybrané infekční nemoci v ČR v letech 2005-2014 - absolutně : Hlášený výskyt vybraných infekčních nemocí v České republice v Epidatu v letech 2005-2014 - absolutně - předběžná*

Použitá literatura

- HAVLÍK, Jiří, et al. *Infektologie*. 2. vydání. Praha : Avicenum, 1990. 393 s. ISBN 80-201-0062-8.
- LOBOVSKÁ, Alena. *Infekční nemoci*. 1. vydání. Praha : Karolinum, 2001. 263 s. ISBN 80-246-0116-8.